

Ing. Milan Štembera, CSc.

JEŠTĚ K PROBLÉMU DIVIZE, NEBO BRIGÁDA

K zamyšlení o tomto problému mne inspiroval článek pplk. **Ludka Hodbodě ve Vojenských rozhledech č. 3/1992**. Velice si vážím podrobné argumentace, která by za předchozích okolností byla jistě velmi přesvědčivá. Nabývám však dojmu, že autor nevzal v dostatečné míře v úvahu zcela jiné podmínky, v nichž je nová Čs. armáda budována.

Mám na mysli především okolnost, že Smlouva o konvenčních zbraních v Evropě ponechává ČSFR pouze omezený počet nejdůležitějších zbraňových systémů pozemního vojska a letectva. Konkrétní čísla jsou k všeobecné dispozici. Vezme-li v úvahu, že část povoleného počtu je uložena, umožnil by zbývající počet postavení asi šesti až sedmi brigád v závislosti na jejich složení a naplněnosti.

K tomu přistupuje nové územní členění armády na tři oblasti, z nichž každá má odpovědnost za 2 až 3 možné operační směry, samozřejmě teoreticky při neexistenci pravděpodobného nepřítele. Není tedy reálné přestavovat si obranu armádního sboru o 3 až 4 divizích staticky na jednom z těchto směrů. Spíše je nutné vytvořit menší, vysoce pohyblivé celky u všech oblastí, které by mohly aktivně činností zajistit obranu na určitém směru po přesunu a soustředění případně i z více oblastí. Právě to mluví ve prospěch menších organizačních stupňů, než je divize, jejíž proud má za přesunu délku 160 až 180 km (na dvou komunikacích zhruba polovinu) a je tudíž značně těžkopádný.

Dalším důvodem pro brigádní organizaci jsou jednak celkové počty Čs. armády (do r. 1995 90 000 až 100 000 mužů), jednak postupná profesionalizace. Uvážíme-li, že v souladu s platnou vojenskou doktrínou bude nutné co nejlépe zabezpečit protivzdušnou obranu státu, teritoriální a civilní obranu, jakož i útvary speciálních vojsk a služeb, pak sotva zůstane dostatečný počet osob k postavení divizí na odpovídajících počtech. Tento počet ale postačí k postavení 3 až 4 úderných brigád v každé oblasti, které by měly být v maximální možné míře profesionalizovány.

Z toho vyplývá další poznatek, že by "trojková" organizace nebyla sice zákonem, ale nebyla by ani v rozhodné míře deformována. Rozhodně by armádní sbor neměl 6 až 9 brigád, jak to autor uvedené stati předpokládá, ale pouze 3 až 5 s příslušnými speciálními (sborovými) útvary. Vzhledem k uvedeným metodám velení, řízení a přístrojovému vybavení by to nemohlo znamenat enormní zatížení řídicích procesů, zvláště když si uvědomíme, že velitel divize nevedl pouze třem vševojskovým velitelům, ale s divizními útvary až dvanácti. V organizačním schématu brigáda

- speciální útvary - armádní sbor by tedy nešlo o rozhodující změny v počtu řízených útvarů a svazků.

Autor rovněž poukazuje na to, že v západních armádách převládá divizní organizace. To je sice pravda, ale je třeba vidět, že jde o armády daleko větší a působící v jiných geostrategických podmínkách. Kromě toho jsou ve fázi přehodnocení strategické koncepce, která bude mít vliv i na organizační struktury. Již dnes se např. v bundeswehru kalkuluje v kategorii brigád, kdy v budoucnu jich má být ve srovnání s dnešními 36 pouze 24.

Konečně je nutné brát v úvahu, že v nových československých podmínkách již nelze myslet v kategoriích klasické obrany ve všech vyhodnocených směrech. Vzhledem ke geostrategické poloze ČSFR s dlouhými hranicemi nebude mít Čs. armáda pro takové pojetí dostatek sil a prostředků, a to ani v případě mobilizace, což je opět v souvislosti s limitovanými počty zbraňových systémů.

Za nejvýznamnější výhru brigádní organizace však lze považovat variabilitu tvorby různých účelových uskupení podle konkrétní situace tak, aby na jedné straně nedocházelo k neúnosnému plýtvání silami a prostředky, na druhé straně k nedostatečnému zajištění nutných kapacit, brzděných stereotypní organizační strukturou. Z tohoto hlediska je oprávněná i variabilní organizační struktura armádního sboru.

Kromě toho zde bude nutně působit i faktor ekonomický, kdy armáda bude trvale nucena docílit maximum efektu s minimálními prostředky. Technický pokrok v armádě, který je vždy finančně náročný, bude muset být často kompenzován promyšlenější a efektivnější organizací, kvalitami velitelského sboru i stoupajícího poměrného počtu profesionálů.

Domnívám se dále, že jsou zbytečné obavy o přehnané rozšíření a „překrvení“ brigádního stupně ve srovnání se současným plukem. Nepůjde o zásadní zvýšení počtů osob ani praporů. Mělo by jít o novou organizaci ve směru zvýšení pohyblivosti, údernosti a schopnosti plnit i samostatné úkoly. To by sotva vyžadovalo výrazné zvýšení rozsahu týlových orgánů a zařízení, i když v moderních armádách je právě trend zvyšování významu a rozsahu týlu v současné době aktuální. I v této oblasti je nutné jít cestou zvýšení kvality managementu a technické úrovně.

Ve většině brigád by nemuselo docházet k jejich dislokaci ve více posádkách a dosavadní objekty, kterých je po redukci armády dostatek, by pro brigádní celky v podstatě vyhovovaly.

Autor uvedeného článku spojuje brigádní organizaci i s nárůstem těžkosti v oblasti velitelských shromáždění, velitelské přípravy, vyčleňování celodenní směny, uložení materiálu apod. Nedomnívám se, že by šlo o tak závažné překážky a že není nutné myslet v kategoriích dosavadní, od Sovětské armády převzaté vnitřní služby a velitelské přípravy. Měli bychom raději jít cestou zdokonalování původního československého řešení z prvních poválečných let, které bylo jednodušší, ve své době efektivnější a vyznačovalo se větší důvěrou v nižší velitelské stupně. To však je již mimo rozsah této polemiky.

Chtěl bych vyjádřit názor, že je nutné mít více odvahy k opuštění po dlouhou dobu platných schémat a k hledání nových netradičních, nové situace více odpovídajících forem a způsobů řešení otázek, spojených s obranou svrchovanosti a územní celistvosti státu.